

Digitalizacija arhivskog gradiva u Arhivu Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i razvitak digitalne humanistike

Matko Globačnik

U listopadu 2016. godine na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu pokrenut je projekt „Digitalizacija arhivskog gradiva u Arhivu Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i razvitak digitalne humanistike“ u suradnji Odsjeka za informacijske i komunikacijske znanosti i Centra za komparativno-historijske i interkulturalne studije. Fokus projekta je na digitalizaciji zapisnika Proforskog zbora, odnosno Fakultetskog vijeća, od osnivanja modernog Sveučilišta u Zagrebu 1874. godine pa do početka „digitalne ere“. Time Filozofski fakultet drži korak s drugim arhivskim ustanovama u Republici Hrvatskoj, prije svega u očuvanju vrijednoga arhivskog gradiva koje je zbog svoje materijalne podloge s vremenom podložno propadanju.

Već zapisnici sjednica Proforskog zbora od 1874. do 1914. godine otkrivaju povijesno bogatstvo koje poznaje gotovo svaki istraživač hrvatske intelektualne, kulturne i institucionalne povijesti modernoga i suvremenog razdoblja. Radi se o rukopisnim zapisnicima koji sežu od ožujka 1875. godine, nažalost, s većim (u starijem razdoblju) ili manjim (u mlađem razdoblju) prazninama. Dobivši prve temelje u krilu Strossmayerova mecenatstva, tadašnje Kraljevsko sveučilište Franje Josipa I. u Zagrebu slijedilo je humanističku paradigmu pruskoga reformatora Wilhelma von Humboldta, kao i ostala sveučilišta u Habsburškoj Monarhiji u reformskom razdoblju, koje je uslijedilo nakon revolucije 1848/49. godine. Reforme su podrazumijevale afirmaciju studija filozofske (humanističke) struke, ne kao preduvjeta teološkom, pravnom i medicinskom studiju, već kao ravnopravnog studija, ali i pretvaranje sveučilišta ne samo u mjesto podučavanja, već i mjesto znanstvenog istraživanja koje mora biti poduprto različitim seminarima, laboratorijima i drugim institucionalnim

strukturama. Tako se na stranicama zapisnika Proforskog zbora tadašnjeg Mudroslovnog (Filozofskog) fakulteta mogu pronaći podaci ne samo o brojnim hrvatskim intelektualcima – tadašnjim profesorima, predavačima i studentima – koji su polagali temelje modernog hrvatskoj znanosti i kulturi, već i o povezanim fakultetskim sastavnicama poput Farmaceutskog tečaja i Šumarske akademije. Pored toga, preko zapisnika odlično se može doći do dubljeg shvaćanja funkcioniranja pojedinih katedri i stolica Mudroslovnog fakulteta, kao i pratiti njihovo stvaranje i popunjavanje.

S obzirom na rukopisnu narav zapisnika u ovome najstarijem razdoblju, pri čemu su perovođe redovito bili profesori Mudroslovnog fakulteta od, primjerice, Gjüre Pilara 1876. godine do Branka Drechslera (Vodnika) 1914. godine, čitljivost zapisnika varira od krasopisa pa do brzinski pisanih, nečitljivih skica. Poneki zapisnici mogu se pronaći u ostavštinama bivših profesora u drugim arhivima, a pojedini su tako i objavljeni

Zapisnik sjednice Proforskog zbora Mudroslovnog fakulteta održane 2. ožujka 1901.

u sklopu zasebnih publikacija, kao što je to slučaj sa *Zapiscima* prvoga profesora povijesti umjetnosti na Mudroslovnom fakultetu, Isidora Kršnjavija. Dakako, zapisnici su najuže povezani s ostalim arhivskim gradivom u Arhivu FFZG-a, poput općih (registraturnih) spisa i osobnih dosjea profesora.

Svaki zapisnik ima zaglavlje koje daje podatke o broju i vrsti sjednice, datumu njezina održavanja, predsjedavajućem i perovođi, prisutnima i odsutnima. Zapisnici su u pravilu sastavljeni u dva stupca, lijevom koji daje priopćenja predsjedavajućeg i desnom koji daje odgovore Proforskog zbora ili pojedinih njegovih članova. Često se uz zapisnike daju više ili manje opširni prilozi povezani s temama sjednica, a ponekad se o njihovu postojanju može samo naslutiti jer su završili na drugim mjestima zajedno s pojedinim zapisnicima, ponajčešće u Odjelu za bogoštovlje i nastavu Zemaljske vlade. Po fizičkim karakteristikama, zapisnici sjednica Proforskog zbora ovoga najstarijeg razdoblja iznadprosječne su veličine, a trenutno su konopcem uvezani u tvrde korice u Arhivu FFZG-a. Zbog toga ih je teže obraditi na dostupnim skenerima u InfoLabu Odsjeka za informacijske i komunikacijske znanosti.

Kako i naslov projekta govori, njegov je cilj dvostruk: uspješno digitalizirati (a time i sačuvati) i prezentirati arhivsku građu, kao i spojiti humanističke znanosti s najnovijim tehnologijama u digitalizaciji. Time se želi doprinijeti razvitku digitalne humanistike i istraživanju povijesti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu kao visokoškolske institucije u hrvatskome i međunarodnom kontekstu. U tome smislu, već profesionalna digitalizacija i obrada zapisnika sjednica Proforskog zbora od 1874. do 1914. godine predstavlja model, ali i izazov, o čemu će više riječi biti u drugom prilikom. ■